

Asia: VN/1227/2024

Hallituksen esitys jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta koskevaksi lainsäädännöksi

Osaamistiedot

Onko ehdotettu laki valtakunnallisesta jatkuvan oppimisen osaamistietovarannosta selkeä? Jos ei, mikä siinä on epäselvää?

Ehdotettu laki valtakunnallisesta jatkuvan oppimisen osaamistietovarannosta vaikuttaa pääosin selkeältä. Se määrittelee osaamistietovarannon tarkoituksen, kuten yksilöiden koulutus- ja uravalintojen tukemisen sekä osaamistietojen hyödyntämisen ohjaukseen ja neuvontaan. Mahdollinen epäselvyys voi liittyä tietojen käytön rajauksiin ja siihen, miten varmistetaan, ettei tietovarannon käyttö rajoita yksilön yksityisyyden suojaa. Tämä on merkittävä asia tietosuoja-asetuksen näkökulmasta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vaikka osaamistietovarannon tavoitteet ovat selkeät, sen käytössä saattaa syntyä epäselvyyksiä siitä, miten yksilön tietoja käytetään ja jaetaan eri toimijoiden välillä. Tietosuoja-asetuksen (GDPR) mukaan henkilötietojen käsittelylle täytyy olla selkeä käyttötarkoitus ja niiden käsittelyssä tulee noudattaa tietosuoja-asetuksen periaatteita.

Onko teillä huomioita osaamistietojen hyödyntämismahdollisuuksista ja reunaehdoista pykälissä 7 ja 8?

Pykälissä 7 ja 8 määritellään, että osaamistietoja voidaan käyttää yksilön ohjaukseen, koulutuksen ja työelämän nivelvaiheisiin sekä tilastointiin ja kehittämiseen. Käytön reunaehdot on esitetty tietosuoja koskevien lakien mukaisesti. Rekisterinpitäjinä toimivat Opetushallitus ja KEHA-keskus, jotka vastaavat tietojen käytön lainmukaisuudesta. Tärkeänä huomiona esitetään, että tietojen siirtäminen osaamistietovarannon ja muiden järjestelmien välillä tulee varmistaa riittävillä teknisillä ja tietoturvasuojilla.

Osaamistietovarannon kehittämisessä tulee huomioida tekoälyyn liittyvät vaatimukset, erityisesti suuririskisten järjestelmien osalta (= tekoäly- tai tietojärjestelmät, jotka voivat merkittävästi vaikuttaa yksilöiden perusoikeuksiin, turvallisuuteen tai hyvinvointiin). On tärkeää, että palvelu tukee tasa-arvoa ja estää syrjintää esimerkiksi koulutus- ja uravalinnoissa. Tässä tulee huomioida jatkuvan oppijan digitaidot.

Muita huomioita ehdotetusta osaamistietovarantoa koskevasta sääntelystä?

Järjestelmien rajapinnat tulee huomioida niin, että tiedonsiirto on ketterää; ylimääräistä manuaalista työtä tulee välttää. Myös terminologiaa tulee tarkastella kriittisemmin jatkuvan oppijan ja työelämän tarpeiden näkökulmasta. Nyt terminologia on monisyistä ja oppijan / työelämän edustajan on vaikeaa hahmottaa mitä alustaa tulee käyttää (opin.fi, opintopolku, osaamispolku jne.).

Koulutustarjonnan tiedot

Onko opinto- ja tutkintorekisterilakiin ehdotettu luku jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan tietovarannosta selkeä? Jos ei, mikä siinä on epäselvää?

Luku jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan tietovarannosta on pääosin selkeä. Se määrittelee koulutustarjonnan käyttötarkoituksen sekä tiedon tallentamis- ja hyödyntämisvelvoitteet. Mahdollinen epäselvyys koskee ehkä rajapintojen yhteensopivuutta/-toimivuutta nykyisten tietojärjestelmien kanssa. Kuinka varmistetaan tietojen digitaalinen siirtäminen ja manuaalisen työn minimointi?

Tulee huomioida lisäksi, että jatkuvaa oppijaa/työelämää palveleva tarjonta ei välttämättä aina ole opintopisteytettyä. Tämä tuo merkittävän lisähaasteen palvelun toiminnan varmistamiselle.

Onko palveluun sisällytettävä, pykälien 22 b ja 22 c mukainen koulutustarjonta tarkoituksenmukainen?

Koulutustarjonta on tarkoituksenmukainen; se kattaa laajan valikoiman koulutusvaihtoehtoja ja mahdollistaa myös vapaaehtoisen lisätietojen tallentamisen. Tämä mahdollistaa yksilöllisten koulutuspolkujen tukemisen ja palvelun monipuolisen hyödyntämisen.

22b: Olisiko kuitenkin syytä tarkentaa, mitä tarkoitetaan tutkinnon osalla? Onko kyse, että vain tutkintoon johtava opintopisteytetty koulutus tulee palvelussa tarkasteluun? Kuinka huomioidaan työelämän ja jatkuvan oppijan osaamisen päivittämisen tarpeisiin vastaaminen ketterästi?

Muita huomioita ehdotetusta koulutustarjonnan tietovarantoa koskevasta sääntelystä?

Muu tutkinnon jälkeinen koulutus (eli ei-opintopisteytetty) ei välttämättä ole nykyisissä järjestelmissä; tiedot ovat hajanaisesti eri paikoissa. Tällä hetkellä ei-opintopisteytetty täydennyskoulutus/jatkuva oppiminen ei näyttäydy osaamistaan täydentävälle jatkuvalla oppijalle / työelämän edustajalle helppona mahdollisuutena täydentää omaa osaamistaan; tietoja ei saada yhteisiin järjestelmiin. Tarvitaan mittava määrä manuaalista työtä. Osa tarjonnasta ei voida tuoda lainkaan esille.

Muita huomioita

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Hallinnollisten prosessien selkeys ja yhtenäisyys ovat keskeisiä asioita, jotta tietojen tallennus ja käyttö on mahdollisimman sujuvaa ja kattavaa. Myös ei tutkintoon johtavan, jatkuvaa oppijaa ja työelämän tarpeita palvelevan koulutuksen esille saaminen palvelualustalle on mahdollistettava. Koulutuksellisen tasa-arvon ja saavutettavuuden tulee toteutua.

Digitaalisten palvelujen saatavuudessa tulee erityisesti huomioida jatkuvan oppijan digitaidot, jotka eivät välttämättä ole linjassa palvelun teknisten vaatimusten kanssa. On tärkeää huomioida, että lopputulos ei aina välttämättä palvele kaikkia käyttäjäryhmiä. Tämä korostaa saavutettavuuden, käyttäjälähtöisen suunnittelun ja monimuotoisen tuen merkitystä, jotta palvelut ovat aidosti kaikkien ulottuvilla.

Gustafsson-Pesonen Anne
Tampereen yliopisto - Jatkuvan oppimisen palvelut